

ЧЕРВОНОКНИЖНІ ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ
ШУМСЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ЇХ ОХОРОНА

Р.Л. Яворівський, Г.Л. Лендєньова

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, вул. М. Кривоноса, 2, Тернопіль, 46027, Україна
E-mail: forik-botan@i.ua

На основі аналізу літературних джерел, гербарних зразків фондового гербарію кафедри ботаніки та зоології ТНПУ імені Володимира Гнатюка, проведених протягом 2005–2016 рр. власних маршрутно-експедиційних та геоботанічних досліджень різного типу фітоценозів було встановлено, що на території Шумського району Тернопільської області зростає 31 вид вищих судинних рослин, котрі занесені до «Червоної книги України. Рослинний світ (2009)», із них 17 використовуються у народній та офіційній медицині, зокрема: *Lycopodium annotinum* L., *Botrychium lunaria* (L.) Sw., *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó s.l. та *D. majalis* (Rchb.) P.F.Hunt et Summerhayes s.l., *Epipactis palustris* (L.) Crantz та *E. helleborine* (L.) Crantz, *Platanthera bifolia* (L.) Rich. та *P. chlorantha* (Cust.) Rchb., *Allium ursinum* L. та *A. strictum* Schrad., *Chamaecytisus albus* (Hacq.) Rothm., *Salix myrtilloides* L., *Dianthus pseudoserotinus* Błocki, *Adonis vernalis* L., *Pulsatilla grandis* Wender., *Scopolia carniolica* Jacq., *Daphne cneorum* L. Види *Carlina onopordifolia* Besser ex Szafer, Kulcz. et Pawł., *Glycyrrhiza glabra* L. та *Pedicularis exaltata* Besser та *Cypripedium calceolus* L., очевидно, взагалі зникли з території району. Основними чинниками, що впливають на скорочення чисельності та зникнення популяцій червонокнижних лікарських рослин на території району дослідження є їх заготівля як лікарських та декоративних видів, вирубування лісів, випасання, недостатнє природне поновлення та вузька еколого-ценотична амплітуда окремих видів тощо. З метою охорони, збереження та раціонального використання цих видів природної флори необхідно проводити постійний моніторинг чисельності популяцій та динаміки їх поновлення, заборонити заготівлю та антропогенні руйнування екотопів, створювати нові об'єкти природно-заповідного фонду та вирощувати їх в умовах *in situ* та *ex situ*.